

УДК 008:792.09

НАЦІОНАЛЬНЕ КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНИХ СЦЕНІЧНИХ ПОДІЙ

Олексій ЖОЛУДЬ – здобувач освіти третього (освітньо-наукового) ступеня,
Харківська державна академія культури, м. Харків
<https://orcid.org/0009-0000-0879-6005>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1194>
aleksejzholud@gmail.com

Цитування:

Жолудь О. Національне культуротворення засобами спеціальних сценічних подій. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 564-570. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1194>

Метою публікації є розкриття сутності національного культуротворення засобами сценічних івентів, яке позначається трансформаційними процесами в умовах воєнних викликів. Доводиться, що спеціальні сценічні події мають засоби активізації аксіологічного, креативного, комунікативного компонентів культуротворчих культурних практик шляхом запровадження перформативних видів мистецтва, сценічного простору та сценарної організації. На основі культурологічної методології виявляється значення подієвих івентів як елементів у факторній матриці буття в культурі глобального соціуму. Обстоюється думка про рівневість культуротворчого процесу, що дозволяє підвищити ефективність культурних практик як засобів трансляції та розвитку культури на рівні мега, макро, мезо і мікрофакторів. Наводяться практичні приклади організації культуротворчих спеціальних сценічних подій, які транслують українську культуру за кордоном та забезпечують її розвиток в безпечних середовищах в середині країни.

Ключові слова: національне культуротворення, спеціальна сценічна подія, динаміка культури, повоєнне відновлення сфери культури.

Постановка проблеми. Важкі випробування для держави та суспільства у воєнну добу супроводжуються докорінними трансформаціями сучасного соціокультурного простору, який традиційно був місцем зустрічі людини і культури, спільнот і мистецтва, однодумців і співтворців. У сучасних умовах переглядаються основи наукового розуміння культурної сфери країни, її змістовного наповнення та осучаснення культурних практик, зокрема спеціальних сценічних подій. В цьому контексті привертає увагу культуротворчий процес як поєднання традицій і новацій, втілення життєствердження, стійкості, спротиву. Перебіг сучасного творення в культурі безпосередньо впливає на здобуття національної ідеї та екзистенційних основ подальшого буття. Культуротворчість як долучення, участь, сенсотворення, забезпечує інтеракцію суб'єктів соціуму в просторі культури із застосуванням дієвих методів, серед яких спеціальні сценічні події. Однак, за даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, з початку повномасштабного вторгнення в Україні пошкоджено 1.419 об'єктів пам'яток культурної спадщини; 197 закладів культури із майже 32 тис. були змушені релокуватись, а ще майже 2.200 залишаються на тимчасово окупованих територіях. 41% населення залишається повністю виключеним із культурного життя [12; 5]. Цифри свідчать про кризовий стан сфери культури, проблеми інтеграції, згуртування, розвитку культурної єдності набувають критичного характеру. Подолання критичної ситуації можливе шляхом дослідження процесу культуротворення, засобів його активізації та трансформації.

Аналіз досліджень і публікацій. Нині трансформуються наукові засади аналізу івентів (тут і далі синонім подій), виробляються теоретичні моделі подальшого вивчення культуротворчого потенціалу сучасних культурних практик. У роботах П. Гречанівської, О. Копієвської, О. Кравченка, В. Шейка та ін. представлено методологічні підвалини культурологічних досліджень, які є підґрунтям вивчення культуротворчості. Поняття «культуротворчість» досліджували Л. Божук, О. Засядьовк, В. Леонтєва, Ю. Сабадаш, В. Федь та ін. Сутність і ознаки динаміки культури визначають О. Антонюк, О. Висоцький, В. Виткалов, С. Виткалов, І. Хлібосолов та ін. Спеціальні події як актуальні культурні практики в процесі культуротворення досліджують О. Засядьовк, В.Судакова та ін. Однак, процес національного культуротворення шляхом реалізації подієвих культурних практик в умовах сучасних викликів потребує подальшого аналізу. Метою публікації є визначення особливостей сучасного культуротворення в Україні засобами спеціальних сценічних подій.

Методологія дослідження. Провідним підходом у цьому дослідженні є культурологічний, який стає підґрунтям розгляду процесу культуротворення, дозволяє розглядати спеціальні сценічні події як феномен культури, її дієву складову, що в змозі сприяти усталенню і розвитку новітніх форматів та сенсів культури [20]. Також культурологічний підхід уможливило аналіз події на основі принципу подієвості, обґрунтування впливу події з огляду на аксіологію людського буття в соціокультурному просторі. Вказана методологічна база дозволяє розглянути зміни в культурних практиках сьогодення, відстежити вплив на людину спеціальних івентів, дослідити та запропонувати інновації в подіях міжнародного,

національного, локального рівнів. Серед наукових підходів, що використовуються в дослідженні: діалектичний, критичний, системний, аксіологічний, синергетичний, діяльнісний, феноменологічний, управлінський. Обґрунтована комбінація підходів дозволяє всебічно розглянути явище спеціальних сценічних подій як засіб національного культуротворення.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу теоретичних наукових позицій вчених (О. Засядьков, В. Леонтєва, В. Федь та ін.), трактуємо культуротворчість як діяльність та сферу відтворення і розвитку надбіологічної сутності людини, що презентує актуалізацію універсальних смислів культури, їх вдосконалення відповідно до об'єктивних вимог певного етапу розвитку людських спільнот. У процесі дослідження з'ясовано, що спеціальна сценічна подія це – спланована в часі і просторі культурна практика, що має символічний капітал, ціннісне спрямування, реалізується з використанням сценічних видів мистецтва, спроможна вразити учасників, стимулювати їх до участі в перетвореннях у сфері культури [5].

Для визначення ефективних засобів культуротворчості обґрунтовано її виміри: аксіологічно-мотиваційний, креативно-інноваційний, комунікативно-діяльнісний, які, на нашу думку, вичерпно характеризують процесуальність культуротворчості [5]. Отже, уможливується фіксація вказаних ознак у культурних практиках, зокрема спеціальних сценічних подіях, створення базису для виявлення можливостей участі суб'єктів соціокультурної динаміки.

Спеціальні сценічні події мають усі ознаки івентів, що ґрунтуються на принципі подієвості в культурі, переривають буденне життя і репрезентують актуальні культурні практики, поєднують мистецькі чинники та організаційні інструменти в культуротворчому процесі. Ці івенти відбуваються у просторі (сцена, підмостки, відкрите середовище, захищена локація), який набуває метафізичного значення, є безпосереднім чинником впливу на учасників. Вони характеризуються темпоральними (часовими) ознаками, що надає чіткості та етапності (сценарність), а за змістом відповідає моделі сучасної культури [5]. Отже, спеціальні сценічні події є комплексним дійством, що ґрунтується на поєднанні простору (сцена, середовище), часу (сценарність, таймінг), засобів втілення задуму (сценічне мистецтво), організаційно-управлінських засад івенту.

Дослідження сучасних сценічних івентів, як рушійної сили культуротворення, відбувається під час глобальної трансформації культури людства, відчутних змінах цього процесу на різних рівнях її трансляції. Водночас, погоджуємося з думкою О. Антонюк про те, що «Соціокультурний глобалізаційний процес неможливо оцінити однозначно, оскільки кожна національна культура і кожен етнос розробляють свій формат поведінки у ньому, зберігаючи як загальнонаціональну, так і специфічну локальну культурну різноманітність» [1; 153].

У сучасних умовах маємо зважати на глобальну трансформацію івент-середовища. Зокрема, узагальнення фактологічної бази [7, 8, 14, 15, 17]. дозволяє стверджувати, що посилюється рівень соціальної відповідальності, відтак є необхідність відповідності потребам суспільства, характерними стають, благодійні події і аукціони тощо. Відбувається крок на шляху до інклюзивності (спеціальні вбиральні, ліфти, вхід для спецтранспорту, місця для паркування тощо). Активно адаптуються світові тренди, застосовується віртуальна (VR-технології), доповнена (AR-технології) та змішана (MR-технології) реальність, штучний інтелект та автоматизація, персоналізація на основі даних, екологічна свідомість, гейміфікація, зв'язок після заходу тощо. Новітні засоби реалізуються під час конференцій, концертів, презентацій бренду, квестів, живих фотозон, відео-інсталяцій та фотомозаїк, ігрових доповнень, імерсивних включень до заходу та ін. Новими трендами, які перетворюються на стандарти, стають стійкість та екологічність, персоналізація досвіду, соціальна спрямованість. Трансформовані формати спеціальних подій включають в себе глибоку емоційність, комбінаторність (суміщення мистецтв, жанрів, форм, технологій), інтерактивність, сенсорність (глибоке занурення), ідентичність (культура, інклюзивність) тощо.

Виникає необхідність систематизації сучасних культуротворчих культурних практик на засадах рівності. О. Копієвська, глибоко дослідила зміни в культурних практиках України й пропонує такі рівні – глобальний, глокальний, локальний. Вона зауважує, що «глобальні, глокальні й локальні процеси взаємообумовлюють один одного й, відповідно, сприяють певному руху в усіх сферах буття» [10; 400]. Водночас, авторка доводить, що «глобалізація, з одного боку, створює умови для формування єдиного простору, а з іншого – привносить у цей простір специфіку окремих регіонів і країн, культурне різноманіття яких характеризується глокальними й локальними особливостями» [10; 401]. Таким чином, формується культурний світогляд як «культуротворчий конструкт, який вибудовується в процесі усвідомлення людиною, спільнотою, народом власної культуротворчої дійсності» [10; 401]. Погоджуючись з її думкою, розглянемо детальніше рівні культуротворчості та значення спеціальної сценічної події як чинника цього процесу.

Івенти відгукуються і трансформуються у відповідності до культурного контексту, змінюючи тим самим процес культуротворення на конкретному етапі розвитку. Взаємовплив події та культуротворчого процесу обумовлює необхідну процесуальність динаміки культури. Сукупність факторів культуротворчості

на основі подієвості включають у себе мегафактори, макрофактори, мезофактори, мікрофактори. На рівні мегафакторів провідними напрямками розвитку культури є глобалізація та цифровізація, набуття значущості інформаційної культури, трансформація засобів комунікації та ін. Культура знаходиться у наддинамічному стані, фрагментується, вимагає розробки механізмів адаптації до постійних змін, що відбивається на івент-практиках як засобі культуротворення. На цьому рівні культурні практики відрізняються як змістом, так і способами комунікації (доставки повідомлення споживачеві) та безпосередньої участі і проживання тут і зараз. Це характеризує спеціальні сценічні події глобального масштабу, які відбуваються водночас по всій планеті (світові прем'єри, кінофестивалі, церемонії нагородження, поширення культурного продукту, промо акції, симпозиуми міжнародного рівня тощо) та створені за допомогою новітніх технологічних досягнень. Наприклад, світові кінопрем'єри є довгоочікуваними подіями, що супроводжуються синхронними івентами у світі. Всесвітньо відома компанія (Cirque du Soleil), поєднала циркове мистецтво, музику, хореографію та театр у грандіозних шоу. На сценічних підмостках відбуваються комбіновані шоу, які вже стали світовим культурним феноменом і ефективною подієвою технологією. Такі унікальні сценічні події ніби єднають людей в часі і просторі.

На рівні макрофакторів запроваджуються культурні практики певного регіону світу, які відповідають загальним тенденціям культурної динаміки. Так, європейські спеціальні сценічні події (наприклад, церемонії проведення конкурсу Євробачення) охоплюють чималу кількість глядачів, залучаючи до голосування як інструменту комунікації та інтерактивності сценічної події. У цьому році об'єднана Європа планує проведення культурних і сценічних подій, зокрема в Оулу (Фінляндія) відбудеться фестиваль «Культурна зміна клімату», який передбачає проведення низки сценічних івентів (перформанси, арт інсталяції тощо) з новітньою концепцією поєднання дикої природи з міським простором. Ідеєю цього фестивалю є поєднання мистецтва і технологій для знаходження відповідей на глобальні виклики через концепцію сталого розвитку. До прикладу, Sphere у Лас-Вегасі – новий тип подієвої архітектури та символ трансформації сценічного простору. Як найбільша сферична будівля, споруда використовується для шоу, вражаючи новітніми технологічними рішеннями та масштабами. Це інноваційний майданчик, в якому поєднуються новітні досягнення сценічності, віртуальної реальності, зануреності, звучання тощо. Для американського континенту ця споруда стає атрактивним об'єктом, що свідчить про акумуляцію подієвості у функціональному сучасному просторі.

Азійські культурні практики традиційно охоплюють уже усталені події у поєднанні з надсучасними технологічними івентами. Зокрема, Китайський новий рік поєднує символізм, ритуальність із масовими парадами та святкуванням. Тут традиції об'єднуються з новаціями, що не загострює протиріччя, а свідчить про осучаснення сенсів культури новітніми засобами.

На рівні мезофакторів суттєвими чинниками є міжнаціональні та державні івенти. Саме тут має суттєвий вплив концепція глокації, що відображає прив'язку до міста проведення, але має світове значення, характеризує національний колорит та глобальну спрямованість. До прикладу можна навести Edinburgh Festival Fringe (Велика Британія) як найбільший у світі фестиваль виконавських мистецтв, програма якого охоплює театр, комедію, танець, цирк та оперу на сотнях майданчиків Единбурга. Також відомими є Festival d'Avignon (Франція), театральний фестиваль в Авіньйоні, Rio Carnival (Бразилія), карнавал у Ріо-де-Жанейро, Venice Carnival (Італія), Венеційський карнавал. Наведені приклади заходів, що відбуваються протягом року в різних регіонах планети представляють країни через спеціальні сценічні події континентального та світового рівнів.

На умовному мікрорівні в середині країни та громадах традиційно відбувається низка подій, які за територіальним принципом наближені до споживача і являють собою первинну ланку культуротворчих івентів. Наприклад, таким заходом в Україні є Гогольfest – музично-театральний фестиваль (Київ), в межах якого представлено вистави, постановки, концерти, покази, виставки, інсталяції, арт-об'єкти, форуми культурних лідерів тощо. Популяризація культурного розмаїття різних регіонів країни відбувається в подієвому форматі, що може сприяти презентації самобутності та об'єднувати з іншими регіонами через поглиблене знайомство та безпосередню участь. Інновація та аксіологічне повідомлення можуть містити спеціальні сценічні події різних регіонів України. Так, етнографічні івенти заходу країни («ТуСтань!», «Лемківська варта», «Гуцульська бринза», ZahidFest та ін.) є ціннісним підґрунтям збереження традицій та запровадження новацій у соціокультурній взаємодії. З іншого боку, схід України презентує себе через події «Харківський бузок», KharkivMusicFest, «Козацька столиця», «Галушка» та ін., відкриті для інтерактивної комунікації в безпечних умовах.

Провідну роль в організації спеціальних сценічних подій в процесі національного культуротворення відіграє культурна політика країни, яка поряд із громадською і творчою спільнотою, є суб'єктом культурних практик та формує напрями подальшого їх просування. Серед законодавчих актів, що впливають на процес культурного розвитку, є Закон України «Про культуру», Закон України «Про охорону культурної спадщини», Закон України «Про авторське право і суміжні права» та інші закони. Розроблено Стратегію розвитку

культури на період до 2030 р., мета якої полягає в утвердженні культури як базису національної ідентичності, потужного чинника соціальної згуртованості, розвитку людського капіталу та впізнаваності України у світі [16]. Водночас, погоджуємося з О. Кравченком, що «Політика деколонізації потребує свого концептуального визначення, на основі переосмислення ролі імперій в історії України; її методологічного обґрунтування у відповідності до стратегічної мети формування національної ідентичності та з використанням тих способів її впровадження, які б стимулювали реформування культурно-політичних практик» [11; 26].

Нам імпонує наукова позиція І. Хлібосолава, який зазначає, що «У культурологічному дискурсі розглядаються проблеми формування суспільства як цілісності через комунікацію, різноманітності національного культурного простору, який охоплює публічні сфери з виразною українською ідентичністю на усіх рівнях глобальної, глокальної та локальної комунікації, полісферичну модель культурного простору» [19; 392]. Це надає можливості відстежити взаємопроникнення рівнів культуротворчості засобами спеціальних сценічних подій, виявити сучасні ознаки динаміки національної культури.

Згодні з твердженням С. Виткалова та В. Виткалова про те, що війна «змінює технологію мислення, а відтак – зброю, засоби її (війни) ведення тощо. Вплинула вона й на «технологію» культурно-мистецького процесу і простору, збагатившись міжкультурною комунікацією, розширила межі дослідження культурного середовища» [3; 3]. Наведена думка актуалізує наукову позицію щодо значення культурних досліджень надто в часи складних випробувань.

Деталізує чинники культурної розбудови О. Висоцький, який зазначає, що під час воєнної навали ворога превалюють аксіологічні пріоритети стійкості та незламності нашої нації: «Народження нового архетипу українця – українця-воїна, українця-героя – спричинило трансформацію ціннісних детермінант. Такі суспільно-державні цінності, як соборність, самоідентифікація, воля та гідність стають ключовими в житті українців» [2; 332]. На нашу думку, ці детермінанти мають відбиватися в сучасних сценічних подіях на шляху повоєнного культуротворення. Враховуючи попередні узагальнення, теоретичні конструкти науковців, визначимо особливості національної культуротворчості на сучасному етапі розвитку українського соціокультурного простору. По-перше, відповідно до розробленої матриці культуротворчості (виміри, рівні, фактори), зауважимо, що трансформаційна модель української культуротворчості знаходиться в стані дисбалансу та невизначеності. Це стимулює до пошуку нових рішень і запровадженню новацій в сфері культури. Втрата рівноваги під час війни, культурний дисбаланс з одночасною консолідованістю сприяє пошуку актуальних рішень і визначенню повоєнної перспективи. По-друге, процес забезпечення культурної динаміки поєднує в собі подієві культурні практики різних рівнів з одночасним збереженням цінного потенціалу, включенням інновацій, формуванням прозорого і свідомого комунікаційного повідомлення у національному культурному просторі. Вплітаючись у канву факторної моделі культурних подій, виміри культуротворчості стають орієнтирами та аксіологічним стрижнем поєднання елементів національного культуротворення. По-третє, для нашої країни наріжним каменем для повоєнного культурного відновлення є доцільне запровадження культурної політики, яка закладе можливість подальшого сталого розвитку через культуру і відповідні практики. Особливе значення для національної культуротворчості має людина культури, спроможна креативним чином діяти в соціокультурному середовищі. Культурні групи і осередки мають стимулювати активність та співтворчість на шляху трансформації форматів і сенсів соціокультурного буття. Простір культури має бути водночас безпечним і проблемно насиченим, сприятливим і рухомим, зрозумілим і парадоксальним. По-четверте, в процесі національної культуротворчості спеціальні сценічні події мають засоби, які трансформуються тут і зараз у відповідь на виклики сьогодення. Зокрема сценічне (перформативне) мистецтво, модернізований сценічний простір, виражена динаміка та сценічність подій стають засобами просування національних цінностей в процесі культуротворчого буття.

Однак, постають закономірні питання: «Чи потрібні івенти під час війни?», «Якими мають бути спеціальні сценічні події в країні, понівеченою війною?». Фахова відповідь звучить однозначно – галузь івентів не знищено під час ворожої навали. Надто більше, з'являються нові креативні рішення, які в подальшому забезпечать ціннісний та креативний потенціал повоєнної розбудови [9]. Зокрема існує попит на гібридний формат івентів (онлайн та офлайн одночасно), скорочена тривалість подій або заходи в замських комплексах, монтаж простору також пришвидшився та спростився.

Актуальність національного культуротворення підтримується на міжнародному рівні. Наприклад, ЮНЕСКО у 2024 році профінансувала 14 українських культурних проєктів, які перемогли у відкритому конкурсі програми (re) connection UA. Її реалізовували ГО «Музей сучасного мистецтва (МСМ) та Український мистецький фонд екстреної допомоги [21]. В такій діяльності задіяні групи професіоналів і волонтерів, які здійснюють спільну культуротворчу діяльність на міжнародному рівні суттєво впливаючи на глокальні культурні практики, зокрема й подієві. Серед проєктів переможців зокрема «Тіло небезпеки» це перформативно-танцювальна вистава, що

досліджує досвід перебування у стані постійної загрози, незалежний театр «Нафта» у партнерстві з ГО «Держава і Я» (Харків) та GAIA-24 – опера про екологічну кризу, спричинену підривом Каховської ГЕС від мистецької фундації PORTO FRANKO (Івано-Франківськ/Київ).

Активно задіяні у процесі культури творення національні івент-агенції, які також продуктивно працюють на міжнародному рівні просуваючи український культурний продукт та спеціальні сценічні події на глобальний рівень. Наприклад, Громадська організація «Арт Хвиля» реалізує сучасні сценічні івент-проекти, презентуючи національні здобутки на міжнародному рівні та по Україні. Серед таких сценічних творів-подій зокрема «Конотопська відьма», «Макбет», «Мавка», концертні сценічні івенти, благодійні вечори тощо. Так, вистава «Конотопська відьма» стала культурним феноменом останніх років. Ця постановка виконана в мінімалістичному стилі з елементами містики, зайве декорування позбавляє її надмірної побутовості, активно використовуються символічні об'єкти, графічність, монохромність. Таким чином, класична п'єса набуває ознак новітнього культурного продукту, котрий презентує традиційні цінності крізь сценічність, сценарність, просторовість, є засобом національної культуротворчості. Або «Макбет» у перегляді сучасних українських митців втілює сучасну сценографію з акцентом на провокативність та психологізм, через костюмоване перевтілення та високу інтенсивність акторської гри.

Здійснюючи спеціальні сценічні події, організатори передбачають вбудовані благодійні механіки – оголошення цілі, мотивація, підсумки. Під час організації гастрольної діяльності застосовуються нестандартні безпекові рішення (переважно в Україні), зокрема розробляються завчасні інструкції для глядачів, співробітників, застосовується процедура «зупинка-укриття-відновлення», план «мінімального життєздатного формату події», який передбачає продовження в спрощеному режимі або коректне завершення. Передбачено також ризики під час блекаутів, зокрема застосовується резервне живлення, оповіщення та навігація глядачів, дублювання комунікацій тощо.

Активно представляючи українську культуру за кордоном, «Арт Хвиля» адаптує національний культуротворчий івент під різні майданчики та досвід Європи та інших країн. Відбувається гнучке управління програмою, післяподієва комунікація, реалізується модульний підхід: єдине «ядро» організації поєднується з правилами конкретної локації. Також практикується техніка єдиного «Event Safety Playbook» [22] для туру, двомовна комунікація та QR-сторінки з правилами/навігацією, благодійні інтеграції відповідно до локальних правил (партнерство з фондами, прозорі механіки збору тощо).

Висновки. Таким чином, досліджуючи процес національної культуротворчості засобами спеціальних сценічних подій, необхідно звернутися до культурологічної сутності івентів та забезпечити водночас створення умов для ціннісно, креативно, комунікативного буття в культурі (процесуальність) на основі факторної (мега, макро, мезо, мікро) подієвості, на індивідуальному (цінності, якості, поведінка, емоції, когніції, соціальність), груповому (об'єднання, взаємодія), середовищному (насичення, інтеграція, безпека, співтворення) рівнях за допомогою засобів спеціальної сценічної події (сценічність, сценарність, просторовість), що сприятиме динаміці культури і участі особистості й груп у цьому процесі. Це можна зробити із застосуванням проектною методикою до організації сучасних сценічних івентів, що є перспективою подальшого дослідження.

Список використаної літератури

1. Антонюк О. Культурно-мистецька політика та механізми її реалізації в Україні. *Філософія культури : основні поняття, напрями, персоналії*. Кол. монографія / Андрущенко Т. І., Антонюк О. В., Беспалий В. А., Бровко М. М., Федоренко М. О. та ін.; за заг. ред. проф. М. О. Тимошенка. Київ : Вид-во Букрек, 2020. 601 с.
2. Висоцький О. А. Цінності як детермінанти культурного розвитку: теоретико-практичний дискурс. *Культурологічний альм.*, 2024. Вип. 2. С. 329–334. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.2.40>
3. Виткалов С., Виткалов В. Культурно-мистецька та гуманітарна сфера у час війни. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*: наук. зб. Рівне : РДГУ, 2025. Вип. 51. С. 3–6. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1016>
4. Гречанівська П. Е. Модель культурологічного дослідження в парадигмі теорії систем. *Українські культурологічні студії. Культурологія*. 2017. Вип. 1 (1). С. 19–22.
5. Жолудь О. Характеристика спеціальних сценічних подій у процесі культуротворення: історіографічний аспект. *Культура України*, 2025. Вип. (90), 43–53. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.090.05>
6. Засядьков О. А. Ціннісні властивості сучасної івент-практики в науково-практичному дискурсі. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. 2023. № 3. С. 45–49.
7. Івент-індустрія у 2025 році: на що орієнтуватися, плануючи офлайн-захід <https://hub.kyivstar.ua/articles/ivent-industriya-u-2025-rocz-na-shho-orientuvatisya-planuyuchi-oflajn-zahid>
8. Інноваційні технології в івенті <https://prime-event.com.ua/ua/blog/innovatsionnye-tehnologii-v-ivente/>
9. Кому потрібні івенти під час війни та що зробить захід вдалим? Як трансформувалась галузь за останні чотири роки і як змінилися пріоритети клієнтів <https://mind.ua/openmind/20298380-komu-potribni-iventi-pid-chas-vijni-ta-shcho-zrobit-zahid-vdalim>

10. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ–початок ХХІ ст.): дис... д-ра культурології / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Київ, 2018.
11. Кравченко О. Дилеми деколоніальної стратегії сучасної культурної політики України. *Феномен культури постглобалізму: нові світи та культурна демократія* : Зб. наук. матеріал. V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27 листоп. 2024 р. : Маріуполь. ун-т ; заг. ред. Ю. С. Сабадаш ; ред. та упоряд. С. Янковський. Київ : Маріуполь. ун-т, 2024. 300 с.
12. Культурний сектор України в умовах війни: Виклики – Потреби – Заходи. *Конференція воркшоп. Мистецький арсенал*, Київ, 10-11 квіт. 2025 р.
13. Леонтьєва В. М. Культуротворчість: природа, системи, процеси: автореф.... дис. д-ра філос. н.: 09.00.04. – філософська антропологія, філософія культури. Харків. 2004. 35 с.
14. Майбутнє настало: В Лас-Вегасі відкрилась концертна арена «Сфера» <https://rap.ua/majbutnye-nastalo-v-las-vegasi-vidkrylas-kontsertna-arena-sfera/>
15. Незабутні розваги для івентів 2025: повний гайд для креативних організаторів <https://eventclub.pro/15-nezabutnikh-rozvah-dlia-iventiv-2025/>
16. Стратегія розвитку культури на період до 2030 року <https://arts.gov.ua/strategiyu-rozvytku-kultury-na-period-do-2030-roku/>
17. Тренди у світі івентів 2024 року: огляд нових тенденцій. Стійкість та екологічність: новий стандарт у проведенні івентів. <https://lioncom.pro/trendy-u-sviti-iventiv-2024-roku-oglyad-novyh-tendenczij/>
18. Федь В. Культуротворче буття: функції та загальні принципи розвитку. *Схід*, 2012. 1 (115). С. 170–173.
19. Хлібосолов І. Дискурс національного культурного простору в академічному ландшафті. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*: наук. зб., 2025. Вип. 51. С. 387–393. <https://doi.org/10.35619/ucp.mk.51.1074>
20. Шейко В., Кушнарєнко Н. Методологічна рефлексія культурологічних і мистецтвознавчих досліджень. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2020. Вип. 16. Ч. 1. С. 44–48.
21. ЮНЕСКО виділяє 140 тисяч доларів на підтримку українських культурних проєктів <https://suspilne.media/culture/699144-unesco-vidilae-140-tisac-dolariv-na-pidtrimku-ukrainskih-kulturnih-proektiv/>
22. Heals&Safety Playbook <https://eventsdc.com/sites/default/files/2020-09/Health%20%26%20Safety%20Playbook.pdf>

References

1. Antoniuk O. Kulturno-mystetska polityka ta mekhanizmy yii realizatsii v Ukraini. *Filosofia kultury : osnovni poniattia, napriamy, personalii. Kolektyvna monohrafiia* / Andrushchenko T. I., Antoniuk O. V., Bespalyi V. A., Brovko M. M., Fedorenko M. O. ta in.; za zah. red. prof. M. O. Tymoshenka. Kyiv. : Vydavnytstvo : Bukrek , 2020. 601 s.
2. Vysotskyi O. A. Tsinnosti yak determinanty kulturnoho rozvytku: teoretyko-praktychnyi dyskurs. *Kulturolohichniy almanakh*, 2024. № (2). P. 329–334. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.2.40>
3. Vytkalov S., Vytkalov V. Kulturno-mystetska ta humanitarna sfera u chas viiny. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 2025. 51. P. 3–6. <https://doi.org/10.35619/ucp.mk.51.1016>
4. Hrechanivska P. E. Model kulturno-ohichnoho doslidzhennia v paradyhmi teorii system. *Ukrainski kulturno-ohichni studii. Kulturolohiiia*. 2017, 1 (1). S.19-22.
5. Zholid O. Kharakterystyka spetsialnykh stsenichnykh podii u protsesi kulturotvorennia: istoriohrafichnyi aspekt. *Kultura Ukrainy*, 2025 (90). P. 43–53. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.090.05>
6. Zasiadovok O. A. Tsinnisni vlastyvoli suchasnoi ivent-praktyky v naukovu-praktychnomu dyskursi. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv* : nauk. zhurnal. 2023. № 3. S. 45–49.
7. Ivent-industriia u 2025 rotsi: na shcho oriyentuvatsia, planuiuchy oflain-zakhid <https://hub.kyivstar.ua/articles/ivent-industriya-u-2025-rotsi-na-shho-oriyentuvatsiya-planuyuchi-oflajn-zahid>
8. Innovatsiini tekhnologii v iventi <https://prime-event.com.ua/ua/blog/innovatsionnye-tehnologii-v-ivente/>
9. Komu potribni iventy pid chas viiny ta shcho zrobyt zakhid vdalyim? Yak transformovalas haluz za ostanni chotyry roky i yak zminylysia priorytety kliientiv <https://mind.ua/openmind/20298380-komu-potribni-iventi-pid-chas-vijni-ta-shcho-zrobit-zahid-vdalim>
10. Kopiiєvska O. R. Transformatsiini protsesy v kulturnykh praktykakh Ukrainy: hlobalnyi, hlokalnyi kontekst ta lokalni osoblyvosti (kinets KhKh–pochatok KhKhI st.) [Dysertatsiia doktora kulturno-ohichnoi nauky, Nats. akad. ker. kadrov kultury i mystetstv], 2018.
11. Kравченко О. Дилеми деколоніальної стратегії сучасної культурної політики України. *Феномен культури постглобалізму: нові світи та культурна демократія* : *Zbirka nauk. material*. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 27 lystopada 2024 r. : Mariupolskyi. un-t. ; zah. red. Yu. S. Sabadash ; red. ta uporiad. S. Yankovskyi. Kyiv : Mariupolskyi universytet, 2024. 300 s.
12. Kulturnyi sektor Ukrainy v umovakh viiny: Vykylyky – Potreby – Zakhody. *Konferentsiia vorkshop. Mystetskyi arsenal*, Kyiv, 10-11 kvitnia 2025 r.
13. Leontieva V. M. Kulturotvorchist: pryroda, systemy, protsesy: avtoreferat dys. dokt.nauk. 09.00.04 – filosofska antropohiia, filosofiiia kultury. Kharkiv. 2004. 35 s.
14. Maibutnie nastalo: V Las-Vehasi vidkrylas kontsertna arena «Sfera» <https://rap.ua/majbutnye-nastalo-v-las-vegasi-vidkrylas-kontsertna-arena-sfera/>
15. Nezabutni rozvahy dlia iventiv 2025: povnyi haid dlia kreatyvnykh orhanizatoriv <https://eventclub.pro/15-nezabutnikh-rozvah-dlia-iventiv-2025/>

16. Stratehiia rozvytku kultury na period do 2030 roku <https://arts.gov.ua/strategiyu-rozvytku-kultury-na-period-do-2030-roku/>
17. Trendy u sviti ivalentiv 2024 roku: ohliad novykh tendentsii. Stiikist ta ekolohichnist: novyi standart u provedenni ivalentiv. <https://lioncom.pro/trendy-u-sviti-ivalentiv-2024-roku-oglyad-novyh-tendenczij/>
18. Fed V. Kulturotvorche buttia: funktsii ta zahalni pryntsyipy rozvytku. *Skhid*, 2012, 1 (115). P. 170–173.
19. Khlivosolov I. Dyskurs natsionalnoho kulturnoho prostoru v akademichnomu landshafti. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 2025. (51). P. 387–393. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1074>
20. Sheiko V., Kushnarenko N. Metodolohichna refleksiia kulturolohichnykh i mystetstvoznavchykh doslidzhen. *Khudozhnia kultura*. Aktualni problemy. 2020. Vyp. 16. Ch. 1. S. 44-48.
21. YuNESKO vydiliaie 140 tysiach dolariv na pidtrymku ukrainskykh kulturnykh proektiv <https://suspilne.media/culture/699144-unesko-vidilae-140-tisac-dolariv-na-pidtrimku-ukrainskih-kulturnih-proektiv/>
Heals&Safety Playbook <https://eventsdc.com/sites/default/files/2020-09/Health%20%26%20Safety%20Playbook.pdf>

UDC 008:792.09

NATIONAL CULTURE CREATION THROUGH SPECIAL STAGE EVENTS

Oleksii ZHOLUD – Postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture Kharkiv, Ukraine

The aim of this paper is revealing the essence of national cultural formation, which is marked by transformational processes in the context of military challenges. *Research methodology*. Based on the cultural methodology, the significance of events as elements in the factor matrix of being in the culture of global society is revealed, and the idea of the level of the cultural-creative process is defended, which allows increasing the effectiveness of cultural practices as means of broadcasting and developing culture at the level of mega, macro, meso and microfactors.

Results. It is proven that special stage events have the means to activate the axiological, creative, and communicative components of culture-forming cultural practices by introducing performative art forms, stage space, and scenario organization. *Novelty*. It is substantiated that when studying the process of national cultural creativity by means of special stage events, it is necessary to address the cultural essence of events and at the same time ensure the creation of conditions for valuable, creative, communicative existence in culture (processuality) on the basis of factorial (mega, macro, meso, micro) eventfulness, at the individual (values, qualities, behavior, emotions, cognition, sociality), group (union, interaction), environmental (saturation, integration) levels using the means of a special stage event (scenicity, scenario, spatiality), which will contribute to the dynamics of culture and the participation of individuals and groups in this process.

The practical significance. Practical principles are being developed for organizing culturally creative special stage events that broadcast Ukrainian culture abroad and ensure its development in safe environments within the country.

Key words: national cultural creation, special stage event, cultural dynamics, post-war restoration of the cultural sphere.

Стаття отримана 2.11.2025
Стаття прийнята 28.11.2025
Стаття опублікована 28.05.2026